

Het beter bereiken en betrekken van mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden bij onderzoek en ontwerp van gezondheidsinformatie

Een op de vier volwassen Nederlanders heeft beperkte gezondheidsvaardigheden. Daarnaast hebben circa 2,5 miljoen mensen moeite met lezen en schrijven. Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden en laaggeletterdheid hebben vaker moeite met het vinden, begrijpen en toepassen van informatie en interventiematerialen. Zij leven en werken tevens vaker in ongezonde omstandigheden, hebben vaker een ongezonde leefstijl, chronische aandoeningen en/of mentale problematiek. Bij mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden gaat het vaak om mensen met een lage opleiding, migratieachtergrond en/of hogere leeftijd. Juist bij deze mensen is de meeste gezondheidswinst te behalen. Het is daarom belangrijk dat informatie en interventies toegankelijk, begrijpelijk en bruikbaar zijn. Toch sluit veel materiaal onvoldoende aan, omdat het te tekstueel is, te veel ingewikkelde woorden kent of bijvoorbeeld een beroep doet op digitale vaardigheden.

Om de toegankelijkheid van informatie en interventies te bevorderen is het van belang om mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden en laaggeletterdheid te betrekken bij het achterhalen van gebruikersbehoeften, en het ontwikkelen en evalueren van materialen. Alleen zo kunnen passende, begrijpelijke en bruikbare communicatiematerialen worden ontwikkeld. Toch zijn mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden, beperkte digitale vaardigheden en laaggeletterdheid veelal ondervertegenwoordigd in onderzoek, waardoor onduidelijk is of materiaal wel goed aansluit bij behoeften, bruikbaar is, of interventies effectief zijn, en hoe materiaal het best geïmplementeerd kan worden. Er zijn diverse redenen waarom deze mensen ondervertegenwoordigd zijn. Enerzijds kan de wervingsmethode al resulteren in uitsluiting. Denk bijvoorbeeld aan online survey-onderzoek waarvoor de beschikking over computer en internet noodzakelijk is, naast lees- en digitale vaardigheden. Daarnaast kunnen andere praktische of logistieke barrières een rol spelen, denk aan de plaats of het tijdsmoment waarop het onderzoek wordt uitgevoerd. Tevens is voor deelname aan onderzoek van belang dat de relevantie voor deelnemers wordt vergroot, bijvoorbeeld door het nut van het onderzoek uit te leggen, door inclusief taalgebruik en/of inclusieve onderzoeksmethoden, en door resultaten samen te interpreteren en terug te geven. Concluderend, om te komen tot inclusief materiaal is het bereiken en betrekken van en samenwerking met de beoogde gebruikers essentieel. Dit klinkt misschien logisch maar wordt soms als lastig ervaren.

In dit dossier komt een drietal voorbeelden aan bod waarbij gebruikers met beperkte gezondheidsvaardigheden en laaggeletterdheid zijn betrokken in het onderzoek naar digitale informatie- en communicatiematerialen.

Het eerste voorbeeld van Konst e.a. gaat over het betrekken van mensen met een migratieachtergrond bij het identificeren van factoren die belemmerend of bevorderend zijn bij het gebruiken van digitale zorg. Van Keulen e.a. laten zien hoe potentiële gebruikers zijn betrokken bij de ontwikkeling van een digitale keuzehulp ter ondersteuning van keuzes rondom prenatale screening bij zwangeren, en hoe dit heeft bijgedragen aan ontwerpkeuzes. Tot slot laten Harakeh e.a. zien hoe in samenwerking met gebruikers onderzocht is welke kansen en uitdagingen er zijn bij de digitalisering van de informatie rondom de bevolkingsonderzoeken naar borst-, baarmoederhals- en darmkanker. Deze voorbeelden laten zien hoe gebruikers met beperkte gezondheidsvaardigheden en/of laaggeletterdheid te bereiken en te betrekken in onderzoek. De artikelen geven een mooi overzicht van manieren om deelname aan onderzoek te faciliteren, wat voor onderzoeksmethodieken kunnen worden ingezet voor inclusief onderzoek en hoe de resultaten bijdragen aan inclusieve digitale informatie en communicatie.

We denken dat dit dossier handvatten biedt tot inclusief onderzoek en ontwerp van digitale informatie en communicatiemiddelen en hopen dat het stimuleert tot het beter betrekken van alle mogelijke gebruikers.

Over de gastredacteur

Dr. Pepijn van Empelen
Child Health
TNO Leiden
pepijn.vanmpelen@tno.nl